

Sygn. akt VIII AKa 206/23

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 marca 2024 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VIII Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSA – Dorota Radlińska (spr.)

Sędziowie: SA – Agnieszka Brygidyr-Dorosz

SA – Przemysław Filipkowski

Protokolant: – st. sekr. sąd. Katarzyna Rucińska

przy udziale Prokuratora Marka Deczkowskiego

po rozpoznaniu w dniu 11 marca 2024 r.

sprawy z wniosku S. S.

o zadośćuczynienie za doznaną krzywdę z tytułu niewątpliwie niesłusznego zatrzymania w dniu 10 czerwca 2022 r.

na skutek apelacji, wniesionej przez pełnomocnika Skarbu Państwa – Komendanta Stołecznego Policji

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 3 marca 2023 r. sygn. akt XVIII Ko 117/22

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I i III w ten sposób, że eliminuje zapis- „Komendanta Stołecznego Policji” ;

II. w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy ;

III. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz S. S. kwotę 240 /dwieście czterdzieści / złotych tytułem zwrotu poniesionych wydatków związanych z ustanowieniem pełnomocnika;

IV. koszty sądowe za postępowanie odwoławcze przejmuje na rachunek Skarbu Państwa.

UZASADNIENIE

UZASADNIENIE		
Formularz UK 2	Sygnatura akt	VIII AKa 206/23
Załącznik dołącza się w każdym przypadku. Podać liczbę załączników:	1	

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA**1.1. Oznaczenie wyroku sądu pierwszej instancji**

Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 3 marca 2023 r., sygn. akt XVIII Ko 117/22

1.2. Podmiot wnoszący apelację

oskarżyciel publiczny albo prokurator w sprawie o wydanie wyroku łącznego

oskarżyciel posiłkowy

oskarżyciel prywatny

obrońca

oskarżony albo skazany w sprawie o wydanie wyroku łącznego

inny – pełnomocnik Skarbu Państwa – Komendanta Stołecznego Policji

1.3. Granice zaskarżenia**1.3.1. Kierunek i zakres zaskarżenia**

na korzyść

na niekorzyść

w całości

w części

#

co do winy

#

co do kary

#

co do środka karnego lub innego rozstrzygnięcia albo ustalenia

1.3.2. Podniesione zarzuty		
Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji		
#	art. 438 pkt 1 k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu	
#	art. 438 pkt 1a k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w art. 438 pkt 1 k.p.k., chyba że pomimo błędnej podstawy prawnej orzeczenie odpowiada prawu	
#	art. 438 pkt 2 k.p.k. – obraza przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia	
#	art. 438 pkt 3 k.p.k. – błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia	
#	art. 438 pkt 4 k.p.k. – rażąca niewspółmierność kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przypadku lub innego środka	
#	art. 439 k.p.k.	
#	brak zarzutów	

1.4. Wnioski

#	uchylenie	#	zmiana
---	-----------	---	--------

2. Ustalenie faktów w związku z dowodami przeprowadzonymi przez sąd odwoławczy

2.1. Ustalenie faktów

2.1.1. Fakty uznane za udowodnione					
Lp.	Oskarżony	Fakt oraz czyn, do którego fakt się odnosi	Dowód	Numer karty	
			Nie dotyczy – Sąd II instancji nie przeprowadzał postępowania dowodowego		
2.1.2. Fakty uznane za nieudowodnione					
Lp.	Oskarżony	Fakt oraz czyn, do którego fakt się odnosi	Dowód	Numer karty	
			Nie dotyczy – Sąd II instancji nie przeprowadzał postępowania dowodowego		

2.2. Ocena dowodów

2.2.1. Dowody będące podstawą ustalenia faktów		
Lp. faktu z pkt 2.1.1	Dowód	Zwięźle o powodach uznania dowodu
		Nie dotyczy

2.2.2. Dowody nieuwzględnione przy ustaleniu faktów (dowody, które sąd uznał za niewiarygodne oraz niemające znaczenia dla ustalenia faktów)		
Lp. faktu z pkt 2.1.1 albo 2.1.2	Dowód	Zwięźle o powodach nieuwzględnienia dowodu
		Nie dotyczy

. STANOWISKO SĄDU ODWOŁAWCZEGO WOBEC ZGŁOSZONYCH ZARZUTÓW i wniosków		
Lp. 3.1.	Zarzut	
	<p>Zarzuty pełnomocnika Skarbu Państwa – Komendanta Stołecznego Policji – obrazy przepisów prawa materialnego, tj.:</p> <p>1. art. 552 § 4 w zw. z art. 554 § 2a w zw. z art. 554 § 2b pkt 3 k.p.k. poprzez nieprawidłową wykładnię, prowadzącą do uznania, iż organ, który dokonał zatrzymania jest zobowiązany do zapłaty zadośćuczynienia jako statio fisci Skarbu Państwa, podczas gdy prawidłowa wykładania ww. przepisu powinna prowadzić do</p>	<p># zasadne</p> <p># częściowo zasadny</p> <p># niezasadny</p>

	<p>wniosku, iż odpowiedzialnym za zapłatę jest wprost Skarb Państwa, a udział organu Policji, który dokonał zatrzymania, ma jedynie charakter udziału reprezentanta procesowego Skarbu Państwa w postępowaniu sądowym, co w konsekwencji doprowadziło do nieprawidłowego zasądzenia zadośćuczynienia od Skarbu Państwa - Komendanta Stołecznego Policji;</p> <p>2.art. 554 § 4 k.p.k. w zw. z art. art. 554 § 2a w zw. z art. 554 § 2b pkt 3 k.p.k. poprzez nieprawidłową wykładnię, prowadzącą do uznania, iż organ, który dokonał zatrzymania jest zobowiązany do zapłaty kwot z tytułu zwrotu kosztów ustanowienia w sprawie jednego pełnomocnika z wyboru jako statio fisci Skarbu Państwa, podczas gdy z przepisu wynika, że udział organu Policji, który dokonał zatrzymania, ma jedynie charakter udziału reprezentanta procesowego w postępowaniu sądowym, a zwrot uzasadnionych wydatków przysługuje wnioskodawcy jedynie bezpośrednio od Skarbu Państwa, co w konsekwencji doprowadziło do nieprawidłowego zasądzenia zwrotu kosztów od Skarbu Państwa - Komendanta Stołecznego Policji.</p>	
<p>Zwięźle o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny</p>		
<p>Zarzuty pełnomocnika Skarbu Państwa – Komendanta Stołecznego Policji dotyczące wskazania w sentencji zaskarżonego wyroku Komendy Stołecznej Policji jako podmiotu zobowiązanego do wypłaty zasądzonego zadośćuczynienia zasługują na uwzględnienie.</p>		

Sąd Apelacyjny stoi na stanowisku, iż przypisywanie konkretnym jednostkom Skarbu Państwa odpowiedzialności majątkowej w postępowaniach o odszkodowanie/zadośćuczynienie z tytułu niewątpliwie niesłusznego zatrzymania jest nieprawidłowe. W art. 554 § 2a i 2b k.p.k. w obecnym brzmieniu sprecyzowano bowiem jedynie katalog osób, które posiadają status strony w postępowaniu i dookreślono, kto jest organem reprezentującym Skarb Państwa w zależności od podstawy roszczenia. Zmieniono także brzmienie art. 554 § 3 k.p.k., który nakłada obowiązek zawiadomienia tego podmiotu o terminie rozprawy. Celem tej regulacji jest jednak wyłącznie postawienie statio fisci Skarbu Państwa, z których działalnością wiąże się dochodzone roszczenie, na straży interesów majątkowych Skarbu Państwa. Z tych względów jednostki te wyposażone zostały w pełni prawa nie tylko procesowych, ale i materialnoprawnych. Jednocześnie w ocenie Sądu Apelacyjnego powyższe uregulowania nie mogą doprowadzić do wykładni rozszerzającej i uznania, że reprezentant Skarbu Państwa będzie automatycznie podmiotem zobowiązanym do wypłaty zasądzonego roszczenia. Odszkodowanie lub zadośćuczynienie przysługuje od Skarbu Państwa – zostało to wprost wskazane w art. 552 § 1 k.p.k., a regulację tę należy stosować także do § 4 przedmiotowego przepisu również w obecnym stanie prawnym. W tym miejscu należy podzielić stanowisko tut. Sądu, wyrażone w sprawie sygn. akt II AKa 229/22, iż nie zachodzi tożsamość

między podmiotem uprawnionym do reprezentowania Skarbu Państwa w procesie, a podmiotem zobowiązanym do wypłacenia zasądzonego odszkodowania lub zadośćuczynienia. Uprawniony jest przy tym pogląd, że odszkodowanie lub zadośćuczynienie za niesłuszne zatrzymanie zasądzone na podstawie przepisów rozdziału 58 Kodeksu postępowania karnego podlega wypłaceniu z sum budżetowych Skarbu Państwa za pośrednictwem Sądu I instancji jako zobowiązanego do wykonania prawomocnego wyroku. Dysponentem tych środków jest Ministerstwo Sprawiedliwości, i to z jego budżetu, a nie z budżetu MSWiA, są one przekazywane na wypłaty.

Reasumując, to Skarb Państwa jest w stosunkach cywilnoprawnych podmiotem praw i obowiązków, które dotyczą mienia państwowego nienależącego do innych państwowych osób prawnych. Skoro działanie organów państwowych doprowadziło do wyrządzenia szkody, to pokrzywdzony niesłusznym stosowaniem środków przymusu staje się na płaszczyźnie cywilnoprawnej wierzycielem występującym ze swoim roszczeniem właśnie przeciwko Skarbowi Państwa (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 28 lipca 2016 r., sygn. akt II AKa 256/16).

Z tych względów należało uznać zasadność dwóch pierwszych zarzutów apelacji pełnomocnika Skarbu Państwa. Przyjęcie to nie może jednak doprowadzić do postulowanego przez skarżącego oddalenia wniosku S. S. w całości, lecz co najwyżej do ograniczenia odpowiedzialności

<p>majątkowej do samego Skarbu Państwa, bez wskazywania konkretnego statio fisci. Zasadność przedmiotowego wniosku jest bowiem uwarunkowana stwierdzeniem niewątpliwej niesłuszności zatrzymania; ta kwestia zostanie zaś omówiona poniżej.</p>		
<p>Lp. 3.2</p>	<p>Zarzut</p>	
	<p>Zarzut pełnomocnika Skarbu Państwa – Komendanta Stołecznego Policji:</p> <p>błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia, mającego wpływ na treść orzeczenia, polegającego na błędnym przyjęciu przez Sąd I instancji, że zasądzona tytułem zadośćuczynienia z tytułu niewątpliwie niesłusznego zatrzymania kwota 600 złotych jest odpowiednia, podczas gdy prawidłowa - to jest znajdująca oparcie w kryteriach art. 7 k.p.k. - ocena zgromadzonego materiału dowodowego w sprawie winna prowadzić do wniosku, iż wysokość zasądzonej kwoty jest nadmiernie wygórowana.</p>	<p># zasadny</p> <p># częściowo zasadny</p> <p># niezasadny</p>
<p>Zwięźle o powodach uznania zarzutu za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny</p>		
<p>W ocenie Sądu Apelacyjnego nie budzi wątpliwości, że w świetle prawidłowo dokonanych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych, poczynionych w oparciu o całokształt wiarygodnego materiału dowodowego, S. S. została niewątpliwie niesłusznie zatrzymana w dniu 10 czerwca 2022 r. w godzinach 08.00-09.12.</p>		

W ocenie Sądu Apelacyjnego niewątpliwie niesłuszne, w rozumieniu art. 552 § 4 k.p.k., jest bowiem takie zatrzymanie, które było stosowane z obrazą przepisów jego dotyczących. Analiza akt sprawy prowadzi zaś do przekonania, że przesłanki uzasadniające zatrzymanie wnioskodawczyni nie zachodziły. Okoliczności te nie były również kwestionowane przez żadną ze stron w toku całego postępowania – także przed Sądem odwoławczym.

Mimo sformułowania takiego zarzutu w apelacji, pełnomocnik Skarbu Państwa nie podważał co do zasady również ustaleń faktycznych poczynionych przed Sądem I instancji, ograniczając się do kwestionowania nieprawidłowego – w jego ocenie – oszacowania wysokości zadośćuczynienia. Jednakże analiza akt sprawy, w tym pisemnych motywów rozstrzygnięcia, prowadzi do przekonania, że Sąd I instancji wziął pod uwagę wszystkie okoliczności zatrzymania, a kwota przyznanego zadośćuczynienia z pewnością nie jest zawyżona. Prawdłowo zwrócono bowiem uwagę na:

- niezasadność, nielegalność i nieprawidłowość samego zatrzymania,
- niewskazanie podstawy faktycznej zatrzymania,
- brak sporządzenia protokołu zatrzymania,
- bezzasadność żądania wydania sprzętu nagłaśniającego,
- otoczenie kordonem policji i brak możliwości opuszczenia go aż do czasu odjazdu kolumny rządowej,

- uniemożliwienie przeprowadzenia legalnie zgłoszonego zgromadzenia,

- naruszenie wolności osobistej wnioskodawczyni, wolności wyrażania poglądów i organizowania zgromadzeń,

- straty moralne wnioskodawczyni i utratę wizerunku reprezentowanego przez nią stowarzyszenia,

- czas trwania zatrzymania.

Powyższe wskazuje, iż bezzasadne są argumenty o znikomości krzywdy, jakiej doznała wnioskodawczyni. Faktem notoryjnie znanym jest, iż osoby niesłusznie zatrzymane odczuwają głęboki stres, bezradność i poniżenie oraz wstyd, które niejednokrotnie przekładają się na długotrwałą zmianę zachowania i dotychczasowego stylu życia. Pomijanie tych konsekwencji u S. S., mimo iż nie odczuwała ona wprost dolegliwości czysto somatycznych, byłoby niehumanitarne i sprzeczne z doświadczeniem życiowym. Nietrafne jest również relatywizowanie wysokości zadośćuczynienia w stosunku do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw. Nie można dopatrzeć się nieprawidłowego wpływu tej, ani żadnych innych, okoliczności na zbalansowaną i wyważoną ocenę Sądu, bądź uwzględniania przez Sąd I instancji okoliczności irrelevantnych dla postępowania. Nie odmawiając skarżącemu prawa do własnej oceny znaczenia okoliczności branych pod uwagę przy orzekaniu o zadośćuczynieniu, zaznaczyć należy, że dopóki nie wykaże on wadliwości skarżonego rozstrzygnięcia, także w sferze motywacyjnej, to jego zapatrywania na kwestię wysokości

oczekiwanego przez wnioskodawcę zadośćuczynienia nie stanowią argumentu pozwalającego na skuteczne podważenie stanowiska Sądu meriti. Ponadto zarzut niewłaściwego ustalenia kwoty zadośćuczynienia może być skuteczny tylko wtedy, gdy zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza zasady ustalania tego zadośćuczynienia, a więc gdy uwzględniono niewłaściwe lub nie uwzględniono właściwych elementów mających istotne znaczenie dla określenia wysokości kwoty zadośćuczynienia /tak postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8.01.2020r., sygn. IV KK 169/19, LEX 3126271/. Całokształt powyższych rozważań, w powiązaniu z pozostałymi, niekwestionowanymi przez skarżącego ustaleniami poczynionymi przez Sąd Okręgowy, prowadzi do wniosku, że w zaskarżonym wyroku nie doszło do zawyżenia kwoty zadośćuczynienia należnego wnioskodawczyni z tytułu niewątpliwie niesłusznego zatrzymania. Wobec niedopatrzenia się w tym zakresie uchybień zarzuty apelacji uznać należy za bezzasadne.

Wniosek

- o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt 1 i 3 poprzez oddalenie wniosku także co do zasądzonej kwoty 600 zł oraz oddalenie żądania w przedmiocie zasądzenia obowiązku zwrotu kosztów ustanowienia pełnomocnika,

- o zmianę zaskarżonego wyroku w pkt 1 i 3 poprzez zasądzenie kwot bezpośrednio od Skarbu Państwa, bez dalszego oznaczenia statio

zasadny
częściowo zasadny
niezasadny
zasadny
częściowo zasadny
niezasadny
zasadny
częściowo zasadny

<p>fisci w postaci Komendanta Stołecznego Policji,</p> <p>- ewentualnie, gdyby Sąd rozpoznający sprawę uznał zasądzenie zadośćuczynienia za uzasadnione, o zmianę zaskarżonego orzeczenia w pkt 1 poprzez obniżenie kwoty przyznanego zadośćuczynienia.</p>	# niezasadny	
<p>Zwięźle o powodach uznania wniosku za zasadny, częściowo zasadny albo niezasadny.</p>		
<p>Zarzuty pełnomocnika Skarbu Państwa okazały się zasadne w zakresie dotyczącym sprecyzowania w wyroku statio fisci Skarbu Państwa, zatem wniosek w tej części należało uwzględnić.</p> <p>Wobec braku zasadności zarzutów w zakresie wysokości zadośćuczynienia nie można było uwzględnić wniosku w tej części.</p>		

<p>4. OKOLICZNOŚCI PODLEGAJĄCE UWZGLĘDNIENIU Z URZĘDU</p>	
<p>1.</p>	Nie dotyczy
<p>Zwięźle o powodach uwzględnienia okoliczności</p>	
<p>Nie dotyczy</p>	
<p>5. ROZSTRZYGNIĘCIE SĄDU ODWOŁAWCZEGO</p>	
<p>5.1. Utrzymanie w mocy wyroku sądu pierwszej instancji</p>	
<p>1.</p>	Przedmiot utrzymania w mocy

<i>Nie dotyczy</i>	
Zwiąże o powodach utrzymania w mocy	
Nie dotyczy	
<i>5.2. Zmiana wyroku sądu pierwszej instancji</i>	
<i>1.</i>	Przedmiot i zakres zmiany
<i>Pkt 1 i 3 wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 3 marca 2023 r., sygn. XVIII Ko 117/22</i>	
Zwiąże o powodach zmiany	
Powody zmiany wskazano w pkt 3 uzasadnienia.	

<i>5.3. Uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji</i>		
<i>5.3.1. Przyczyna, zakres i podstawa prawna uchylenia</i>		
1.1.	Nie dotyczy	# art. 439 k.p.k.
Zwiąże o powodach uchylenia		
Nie dotyczy		
2.1.	Konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości	# art. 437 § 2 k.p.k.
Zwiąże o powodach uchylenia		
Nie dotyczy		
3.1.	Konieczność umorzenia postępowania	# art. 437 § 2 k.p.k.

Zwiąże o powodach uchylenia i umorzenia ze wskazaniem szczególnej podstawy prawnej umorzenia		
Nie dotyczy		
4.1.	Nie dotyczy	# art. 454 § 1 k.p.k.
Zwiąże o powodach uchylenia		
Nie dotyczy		
5.3.2. Zapatrywania prawne i wskazania co do dalszego postępowania		
Nie dotyczy		
5.4. Inne rozstrzygnięcia zawarte w wyroku		
Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności	
III.	Na podstawie art. 554 § 4 k.p.k. zasądzono od Skarbu Państwa na rzecz S. S. kwotę 240 złotych tytułem zwrotu poniesionych wydatków związanych z ustanowieniem pełnomocnika.	
6. Koszty Procesu		

Punkt rozstrzygnięcia z wyroku	Przytoczyć okoliczności
IV	Wydatkami sądowymi za postępowanie odwoławcze obciążono Skarb Państwa zgodnie z art. 554 § 4 k.p.k.

7. PODPIS

Dorota Radlińska

Przemysław Filipkowski Agnieszka Brygidyr-Dorosz

1.3. Granice zaskarżenia			
Kolejny numer załącznika	1		
Podmiot wnoszący apelację	Pełnomocnik Skarbu Państwa – Komendanta Stołecznego Policji		
Rozstrzygnięcie, brak rozstrzygnięcia albo ustalenie, którego dotyczy apelacja	Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 3 marca 2023 r., sygn. akt XVIII Ko 117/22		
1.3.1. Kierunek i zakres zaskarżenia			
# na korzyść # na niekorzyść	# w całości		
# w części	#	co do winy	
#	co do kary		
#	co do środka karnego lub innego rozstrzygnięcia albo ustalenia		
1.3.2. Podniesione zarzuty			
Zaznaczyć zarzuty wskazane przez strony w apelacji			
#	art. 438 pkt 1 k.p.k. – obraza przepisów prawa		

	materialnego w zakresie kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu	
#	art. 438 pkt 1a k.p.k. – obraza przepisów prawa materialnego w innym wypadku niż wskazany w art. 438 pkt 1 k.p.k., chyba że pomimo błędnej podstawy prawnej orzeczenie odpowiada prawu	
#	art. 438 pkt 2 k.p.k. – obraza przepisów postępowania, jeżeli mogła ona mieć wpływ na treść orzeczenia	
#	art. 438 pkt 3 k.p.k. – błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, jeżeli mógł on mieć wpływ na treść tego orzeczenia	
#	art. 438 pkt 4 k.p.k. – rażąca niewspółmierność kary, środka karnego, nawiązki lub niesłusznego zastosowania albo niezastosowania środka zabezpieczającego, przepadku lub innego środka	
#	art. 439 k.p.k.	
#	brak zarzutów	
1.4. Wnioski		
#	uchylenie	# zmiana